

ФЕМІНІТИВИ В ДИСКУРСІ СОЦМЕРЕЖ: АРГУМЕНТАТИВНИЙ АСПЕКТ

У тезах досліджено особливості аргументації в дискусії про фемінітиви на матеріалі коментарів під дописом редакторки О. Васиљевої у соціальній мережі «Фейсбук». Соцмережі як простір для відкритих комунікацій і вираження суб'єктивних суджень стали осередком живих обговорень доцільності вживання фемінітивів. Ми проаналізували мовні стратегії, риторичні засоби і маніпулятивні прийоми, які використовуються для обґрунтування антифемінітивної позиції.

Ключові слова: фемінітиви, аргументація, фейсбук, соцмережі, аргументативні стратегії, риторичні засоби, маніпулятивні прийоми.

The study explores the argumentative features of discussions about feminatives based on comments under editor O. Vasyliieva's Facebook post. Social media, as a space for open communication and the expression of subjective judgments, has become a hub of active debates on the appropriateness of using feminatives in the Ukrainian language. We analyze the linguistic strategies and rhetorical devices, and manipulative techniques employed to justify the anti-feminative position.

Key words: feminatives, argumentation, Facebook, social media, argumentative strategies, rhetorical devices, manipulative techniques.

У сучасному українському медійному просторі фемінітиви стали не лише мовним, а й соціокультурним феноменом. Їх використання або свідоме ігнорування стає підґрунтям для аргументованих суперечок, у яких переплітаються лінгвістичні, ідеологічні та емоційні переконання. Аргументативний аспект таких дискусій дозволяє дослідити не тільки ставлення суспіль-

ства до мовних змін, а й механізми формування громадської думки щодо явищ фемінізації в українській мові.

Аргумент — це пов'язана послідовність речень, тверджень або пропозицій («передумов»), які мають на меті надати певний привід для речення, твердження чи пропозиції («висновок») [2, с. 3].

Матеріалом для цього дослідження є коментарі під дописом редакторки О. Васильєвої «7 зацькованих фемінітивів» від червня 2023 року в мережі «Фейсбук» [1]. Ця публікація присвячена обґрунтуванню нормативності лексем *посолка*, *пілотка*, *нотарка*, *членкиня*, *медикиня*, *доброволка*, *геройка* в українській літературній мові. Користувачі соцмережі залишили 517 коментарів, які можемо поділити на три групи: 1) висловлення згоди з авторкою, 2) висловлення незгоди, 3) прохання щодо мовних порад.

Першим кроком, слідом за В. Сінноттом-Армстронгом, вважаємо детальний аналіз аргументації, який полягає в уважному прочитанні коментарів з позначенням таких аргументативних засобів: маркери аргументу (оскільки, отже); стратегія запевнення (немає сумніву, я вірю); стратегія захисту (імовірно, деякі (а не всі)); стратегія знецінення (але, хоча); аргументативний перформатив (я запевняю, я погоджуюсь); оцінні компоненти (чудово, жакливо); риторичні засоби (гіпербола, метафора).

Ми виділили 37 коментарів із чітко вираженою негативною оцінкою фемінітивів і загальної тенденції до фемінізації в сучасній українській мові. Коментатори допису О. Васильєвої використовують маркери аргументів, щоб підкріпити критику представленої в дописі ідеї доцільності існування фемінітивів в українській мові. Так, **маркерами причини** в коментарях є сполучники *адже*, *бо*, *тому що*, а **маркерами висновку** — *і взагалі виходить*, *все вказує на те, що*. Коментатори використовують ці маркери для критики фемінітивів, вказуючи на їхню

штучність, непопулярність у прогресивних країнах і негативний вплив на звучання мови.

До **стратегії запевнення** вдаються коментатори з метою переконати інших, посилаючись на свої особисті спостереження: Потім поспілкувався з кількома професорами філології і **зрозумів**, що це божевільні люди. Цей підхід дозволяє коментаторам створити враження, що їхні висновки ґрунтуються на реальному досвіді або на особистому контакті із ситуацією, а не лише на теоретичних припущеннях.

Стратегія захисту полягає в пом'якшеному навіюванні через формулювання аргументу у вигляді припущення та пропонування логічної альтернативи: Якщо «Посолка солила огірки» звучить як анекдот, то, **можливо**, варто пропагувати нейтральне 'амбасадорка'.

Стратегія знецінення полягає у визнаванні підтримки фемінізму загалом, але водночас у запереченні використання фемінітивів: Я двома руками за фемінізм, **але** дуже проти впровадження цих нових фемінітивів. Така тактика дозволяє респонденту зберігати позитивний імідж свідомого чи поміркованого коментатора, але при цьому нівелювати конкретні засоби фемінівної видимості в мові.

Аргументативними перформативами коментатори висловлюють переконання щодо недоречності фемінітивів; демонструють намагання нав'язати власну мовну норму, активно заперечуючи наявну; виражають скептицизм щодо незвичних форм: Я **терпіти не можу** всіх тих, хто наплюжить прекрасну українську мову неприродними покручами та фемінітивами; Я **б замінив** на питоме: 'спільниця'; Я **краще 'пані лікар'** буду **говорити**.

Оцінні компоненти чітко демонструють негативну оцінку мовних норм в контексті їхньої привабливості: Якось **принизливо** звучить; 'Посолка' це **не практично, не етично**; 'Нотаріусиня' – **справді смішно**; Дурне й гідке слово 'членка'. Ці думки зводять

фемінітиви до чогось недолугого або навіть смішного, таким чином перешкоджаючи їх сприйняттю як частини нормальної мовної практики.

Риторичні засоби використовуються для підкреслення абсурдності або несправедливості існування фемінітивів, водночас не претендуючи на статус серйозних обґрунтувань. Найчастіше коментатори вдаються до іронії, нерідко у формі запитань: **Молдаванка** – район в Одесі; **Жіночий труп буде ‘трупкиня’?**; **Може, тоді треба казати ‘він частин колективу’?**.

Окрім риторичних прийомів, для аргументації використовують **маніпулятивні прийоми** «звернення до авторитетів» і «відверта неправда»: **І. Фаріон не визнає гендерної рівності, оскільки це суперечить принципам націоналізму!**; Згадані вами звороти не зустрічалися у вжитку до 20х рр. XX ст., відсутні у всіх українських класиків. Ці маніпуляції є спотворенням фактів і дозволяють зміщувати фокус із логічних аргументів на емоційні елементи, що можуть впливати на переконання аудиторії.

Через узагальнення на основі суб'єктивної оцінки коментатори формулюють твердження як загальний погляд або ставлення більшості людей: **Я так думаю, що ці проблеми турбують редактори (редакториць? редакторкинь?)**, бо **99 % суспільства по цимбалах: медик чи медикиня**. Це створює враження, що обговорювані питання є незначущими для суспільства, коли насправді може бути навпаки. Таке узагальнення маніпулює сприйняттям аудиторії, підкріплюючи певну точку зору через штучно створене враження єдності думок більшості.

Вимога доказу — це логічна хиба, коли один зі співрозмовників вимагає доказів від опонента, хоча сам відмовляється надавати факти на підтримку власної тези: **Де можна почитати постанови, закони, приписи, циркуляри, які забороняли ці слова?**. У цьому коментарі користувач вимагає документальних доказів заборони фемінітивів, хоча мова йде про суспільний тиск і мовну практику, а не про законодавчі заборони. Це створює

вимогу неможливого доказу, адже упереджене ставлення в суспільстві рідко має офіційне документальне підтвердження. Цей прийом використовується маніпулятивно, щоб створити враження, ніби опонент не має аргументів.

Отже, обговорення фемінітивів у соцмережах є відображенням більш широкого соціокультурного процесу, де мовні зміни спричиняють суперечки серед мовців-лінгвістів. Критика фемінітивів в аналізованих коментарях базується на кількох підставах: вони неприродні, псують милозвучність мови та не вживаються в англійській і німецькій мовах. Коментатори активно використовують маркери аргументів та стратегії аргументації, щоб підкріпити свою несхвальну позицію щодо фемінітивів. Риторичні засоби і маніпуляції посилюють емоційну складову дискусії.

Список використаних джерел

1. О. Васильева. «7 зацькованих фемінітивів». Facebook. URL: <https://www.facebook.com/share/p/1EJsqhzzj7/> (дата звернення: 27.05.2025).
2. Sinnott-Armstrong W., Fogelin R. Understanding Arguments: An Introduction to Informal Logic. CENGAGE Learning, 2015. 510 p.